

Vertrouwelijke risico-inventarisatie t.b.v. paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de jaarrekening 2014

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente Alblasserdam en de weerstandscapaciteit om die risico's op te vangen. De risico's afgezet tegen de weerstandscapaciteit leidt tot een conclusie over de financiële flexibiliteit en soliditeit van de gemeente Alblasserdam, zijnde het weerstandsvermogen. In de jaarrekening worden de nu bekende risico's gekwantificeerd. Dit dient mede om een meer gefundeerd voorstel te kunnen doen over de (minimaal) benodigde omvang van de algemene reserve. Het zal overigens altijd zo blijven, dat bepaalde risico's lastig of niet te kwantificeren zijn. Daarnaast betreft het altijd een momentopname en deze heeft net als bij iedere risico-inschatting – vooral rondom de kansinschatting- een mate van subjectiviteit in zich.

Het hoofdstuk ziet er als volgt uit: korte beschrijving wat er onder weerstandsvermogen verstaan wordt, vervolgens wordt het begrip risico's gedefinieerd en wordt de opbrengst van de risico-inventarisatie opgesomd. Dit hoofdstuk sluit af met een conclusie rondom het benodigde weerstandsvermogen en de huidige algemene reserve.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van de gemeente is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers te kunnen opvangen waardoor de taken kunnen worden voortgezet. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen voor zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar en voor de meerjarenraming.

Risico's

In de begroting en jaarrekening zijn de geraamde en werkelijke lasten en baten opgenomen. Naast de gangbare begrotingsposten spelen voor het beoordelen van de totale financiële positie van de gemeente ook zaken een rol die niet direct uit de begroting en jaarrekening blijken of ontwikkelingen die de budgetten onder grote druk kunnen zetten. In dit document wordt expliciet naar voren gekeken. Deze risico's zijn organisatiebreed in kaart gebracht.

Risico-inventarisatie

Organisatiebreed heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden. Deze is als volgt opgebouwd:

- Korte beschrijving van het risico;
- Het financiële effect / kans / risicobedrag;
- Eventueel te nemen beheersmaatregelen.

Bij de korte beschrijving van het risico wordt er op hoofdlijnen toegelicht wat het risico behelst. Vervolgens vindt er op basis van de beschikbare informatie daar waar mogelijk een inschatting plaats van het financiële effect inclusief de mate van zekerheid dat het risico zich gaat voordoen. Dit resulteert in het risicobedrag. Niet alle risico's zullen zich tegelijkertijd voordoen, zodat de aan te houden buffer lager kan zijn dan het totaal van alle risicobedragen. De mate van zekerheid wordt aangeduid met laag (10%), gemiddeld (20%), hoog (50%) en zeer hoog (75%). Het aan te houden weerstandsvermogen (= benodigde buffer) om het risico af te dekken wordt berekend door het risicobedrag te vermenigvuldigen met de kans (mate van zekerheid).

De beheersmaatregelen hebben als doel om te voorkomen dat het risico zich daadwerkelijk voor zal doen dan wel om de gevolgen van het zich daadwerkelijk voordoen te beperken. Te denken valt aan aanpassing van beleid, het invoeren van extra interne controles, verzekeringen enz.

De uitkomsten van de risico-inventarisatie hebben wij geclusterd in vijf categorieën:

1. Aansprakelijkheid en planschade
2. Minder inkomsten door tegenvallende economie
3. Nieuwe wetten en regelingen of opgelegde kortingen vanuit het rijk
4. Bedrijfsmatige risico's
5. Gemeenschappelijke regelingen

De uitkomsten van de risico-inventarisatie zijn besproken in het MT en college van B&W. De gemeenteraad is geïnformeerd over deze uitkomsten. De risico's zijn gekwantificeerd en per risico is bepaald welk weerstandsvermogen benodigd is om het risico te kunnen opvangen. Voor een aantal posten is de omvang van het risico niet te kwantificeren. Bij de bepaling van het benodigd weerstandsvermogen hanteren wij voor deze posten een "soort overdekking" van 10%.

Totaal overzicht risico's (benodigd weerstandsvermogen) jaarrekening 2014

Omschrijving risico	Beheers- maatregel	Financieel effect	Kans	Bedrag te reserveren
1. Aansprakelijkheid				
Schadeclaims onrechtmatige overheidsdaad	verzekering	pm	pm	pm
Aansprakelijkstellingen	verzekering	€ 50.000	10%	€ 5.000
2. Minder inkomsten door tegenvallende economie				
Bouwleges	Jaarlijkse actualisering raming	€ 150.000	50%	€ 75.000
Overloop grondexploitatie	Actief risico-management	pm	pm	pm
3. Nieuwe wetten en regelingen of opgelegde kortingen vanuit het Rijk				
Algemene uitkering	Ontwikkelingen nauwlettend volgen	€ 300.000	20%	€ 60.000
Inrichting serviceorganisaties (transities 3D's)	Monitoren	€ 200.000	50%	€ 100.000
Decentralisatie AWBZ/WMO	service-	€ 281.800	75%	€ 211.400
Decentralisatie Jeugdzorg	organisaties en	€ 396.900	75%	€ 297.700
Decentralisatie Participatiewet	lokale aanpak	€ 230.000	75%	€ 172.500
Ontwikkeling cliëntenbestand WWB		pm	pm	pm
4. Bedrijfsmatige risico's				
Veranderd risicoprofiel personeel en organisatie		€ 100.000	50%	€ 50.000
Reorganisatie buitenruimte				€ 57.200
Integriteit, onregelmatigheden en frauderisico's	Integriteitbeleid, waarden, fraude-risicoanalyse	pm	pm	Pm
Winst en dividenduitkeringen ondernemingen		€ 350.000	10%	€ 35.000
Gemeentegaranties excl GR-en		€ 8.405.000	10%	€ 840.500
Gemeentegaranties GR-en (zie risico bijdragen GR-en)		<u>€ 2.782.000</u>	n.v.t.	
Totaal gemeentegaranties		<u>€ 11.187.000</u>		
ROM D		€ 61.000	50%	€ 30.500
Inflatieontwikkeling loon- en prijsstijging		pm	pm	pm
Renteontwikkeling		pm	pm	pm
Grootschalig incident (bevolkingszorg)		€ 200.000	20%	€ 40.000
5. Gemeenschappelijke regelingen				
Bijdragen GR-en met gemiddeld risico	Sturing- en	€ 1.205.000	20%	€ 241.000
Bijdragen GR-en met hoog risico	toezicht	€ 23.300	50%	€ 11.700
Bijdragen GR-en met zeer hoog risico	arrangementen	€ 74.900	75%	€ 56.200
Benodigd algemeen weerstandsvermogen, excl. PM posten				€ 2.283.700
Buffer ter dekking van de pm posten			10%	€ 228.400
Totaal benodigd algemeen weerstandsvermogen				€ 2.512.100

Toelichting op geïdentificeerde risico's

1. Aansprakelijkheid:

Schadeclaims onrechtmatige overheidsdaad en productverantwoordelijkheid Wouter

Beschrijving van het risico

De gemeente wordt steeds vaker geconfronteerd met schadeclaims. Ook landelijk is de claimbewustheid de afgelopen jaren fors toegenomen. De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid. De maximale dekking per geval voor personen en zaakschade bedraagt € 5.000.000 (het eigen risico bedraagt € 2.500) en voor vermogensschade € 1.250.000.

Financieel effect / kans /risicobedrag

Gelet op de hoogte van het bedrag is de kans dat dit overschreden wordt beperkt. De exacte hoogte van dit bedrag is niet in te schatten.

Beheersmaatregelen

We overleggen actief met verzekeringen over lopende zaken. In lopende zaken laten ondersteunen door advocaten en juristen van het SCD (JKC) en/of derden.

Aansprakelijkstellingen

Beschrijving van het risico

De gemeente is in een gering aantal zaken aansprakelijk gesteld voor schade geleden door burgers of bedrijven. Het gaat om gevallen van letselschade en zaakschade met uiteenlopende oorzaken.

Financieel effect / kans /risicobedrag

Het bedrag van de aansprakelijkstellingen is niet in alle gevallen bekend maar naar schatting is het totale financiële risico niet hoger dan € 50.000. Op basis van ervaringsgegevens is het risico beperkt (laag).

Beheersmaatregelen

De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid.

2. Minder inkomsten door tegenvallende economie:

Ontwikkeling van de bouwleges

Beschrijving van het risico

Het grootste onderdeel van de inkomsten van de leges omgevingsvergunning vormen de bouwgerelateerde leges. De realisatie van begrote bouwleges is voor een belangrijk deel afhankelijk van de planning van grotere complexe projecten. Vertragingen daarin leiden tot een verschuiving van de inkomsten tussen de jaren dan wel het vervallen van geraamde inkomsten. De voorgaande jaren is duidelijk geworden dat het aantal grote bouwgerelateerde aanvragen is afgenomen en de verwachting is dat deze trend zich voortzet. Deels vanwege de economische situatie en deels vanwege de afgenomen beschikbaarheid van grote bouwlocaties.

Financieel effect / kans / risicobedrag

De afgelopen jaren is sprake geweest van forse schommelingen tussen begrote en gerealiseerde bouwleges. Omdat de omvang van de bouwleges een forse inkomstenbron is van Alblasserdam, is het effect van deze schommelingen op de begroting relatief groot. Vanaf de begroting 2014 zijn de legesinkomsten structureel met € 134.000 verlaagd tot een jaarlijkse opbrengst van € 491.000. In 2014 zijn de werkelijke opbrengsten circa € 30.000 lager dan begroot.

De omvang van het risico op lagere opbrengsten schatten wij in op € 150.000.

Kans: 50% (hoog)

Beheersmaatregelen

Allereerst is afgesproken dat de legesbegroting voortaan jaarlijks wordt geraamd op basis van toekomstige grotere bouwprojecten en prognose reguliere aanvragen. Daarnaast zal meerjarig een doorkijk worden berekend.

Overloop grondexploitatie

Beschrijving risico

Binnen de grondexploitatie loopt de gemeente risico's die afgedekt worden door de algemene reserve grondexploitatie. Het kan zijn dat er sprake is van een risico dat zo groot is dat dit zelfs de algemene reserve grondexploitatie overstijgt. De algemene reserve dient dan als achtervang.

Financieel effect / kans / risicobedrag

In de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening 2014 is de inschatting van de risico's voor de grondexploitaties weergegeven. Voor de grondexploitaties bedraagt het benodigde weerstandsvermogen € 492.000. De beschikbare weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties bedraagt per 1-1-2015 € 1.412.000. De ratio weerstandsvermogen voor de grondexploitaties bedraagt 2,9 en is ruim voldoende om de gekwantificeerde risico's op te kunnen vangen. Voor de achtervang in de algemene reserve is het risico als PM post meegenomen.

Beheersmaatregelen

Actief risicomanagement bij grondexploitaties

3. Nieuwe wetten en regelingen of opgelegde kortingen vanuit het rijk:

Algemene uitkering en herijking gemeentefonds

Beschrijving van het risico

Een belangrijk deel van de gemeentelijke inkomsten wordt via de algemene uitkering, specifieke uitkeringen en brede doeluitkeringen van het Rijk ontvangen. Dit betekent dat het gemeentelijke beleid erg gevoelig is en blijft voor rijksmaatregelen die deze geldstromen beïnvloeden.

In de Perspectiefnota 2015 is een verhoging van de algemene uitkering verwerkt op grond van de decembercirculaire 2013 en is de herijking gemeentefonds verwerkt. Het ministerie van BZK heeft op 20 maart 2014 de voorlopige resultaten van de herijking gemeentefonds 2015 gepubliceerd. Voor Alblasserdam blijkt hieruit een mogelijk voordelig effect van € 485.000 structureel (circa € 26 per inwoner). De effecten van de herijking worden niet in één keer geëffectueerd, maar in twee jaar in stappen van circa € 15 per inwoner per jaar. In de Perspectiefnota is rekening gehouden met een positief effect van € 280.000 in 2015 en vanaf 2016 met het volledige herverdeeffect van € 485.000.

Wij hebben een analyse uitgevoerd op de effecten van de meicirculaire 2014 op de algemene uitkering. Wij beschikken nog niet over de onderliggende detailgegevens op grond waarvan het ministerie de hiervoor genoemde herijking van het gemeentefonds heeft bepaald. Wij hebben een analyse uitgevoerd op de afwijkingen van de werkelijk ontvangen algemene uitkering in de jaren 2010 t/m 2013 ten opzichte van onze ramingen. Uitkomst van deze analyses bij het opstellen van de begroting 2015 was dat de raming van de algemene uitkering in de Perspectiefnota 2015 realistisch is.

Financieel effect / kans / risicobedrag

In de begroting 2015 is de raming niet aangepast ten opzichte van de Perspectiefnota 2015. Wel is het risico op een afwijking van de werkelijke algemene uitkering ten opzichte van de raming toegenomen. Op grond van de uitgevoerde analyses is in de begroting 2015 ingeschat dat de omvang van een mogelijke afwijking circa € 300.000 nadelig tot € 250.000 voordelig bedraagt.

Risicobedrag: € 300.000

Kans: gemiddeld (20%)

Op grond van de decembercirculaire 2014 hebben wij een nadere analyse uitgevoerd. Vooralsnog verwachten wij een daadwerkelijke daling van de algemene uitkering 2015 van circa € 80.000 tot € 90.000 op grond van de decembercirculaire. Het risico op een mogelijke afwijking schatten wij in op circa € 100.000 nadelig tot € 100.000 voordelig. Vooralsnog hebben wij het risicobedrag van € 300.000 nadelig tot € 250.000 voordelig nog aangehouden. In de Perspectiefnota en Begroting 2016 zullen wij de inschatting van het risicobedrag actualiseren op grond van de meicirculaire 2015.

Beheersmaatregelen

De ontwikkelingen met betrekking tot de algemene uitkering worden nauwlettend gevolgd. Circulaires worden op gevolgen bezien.

Decentralisaties AWBZ/WMO, Jeugdzorg en Participatiewet, inclusief inrichting serviceorganisaties

Beschrijving risico

In verband met het gezamenlijk voorbereiden op de grote opgaven in het kader van de jeugdzorg, Wmo/AWBZ en werk en inkomen in de Drechtsteden is een Sociaal maatschappelijk bestuursakkoord gesloten. Door samen te werken kunnen we onder andere risico's delen, innoveren, kokers doorbreken, ambtelijke kracht bundelen en optimaal profiteren van onze lokale kracht. Conform onze inbreng bij het Sociaal maatschappelijk bestuursakkoord zullen wij initiatieven gericht op operationele verbeteringen die samenhangen met de 3d's op lokaal niveau voortzetten dan wel uitbreiden om daarmee de scherpste van de op handen zijnde bezuinigingen enigszins te mitigeren. Een belangrijk onderdeel van het bestuursakkoord is het ontwikkelen van een serviceorganisatie. Samenwerking in een uitvoeringsorganisatie moet voor de deelnemende gemeenten voordelen opleveren op de volgende onderdelen:

- kosten: juiste financiële sturing en beheersing van kosten, door bundeling van budgetten en risico's, gezamenlijke inkoop en uitvoering van gestandaardiseerde processen en producten
- kwaliteit: bundeling van kennis leidt tot hoog niveau dienstverlening
- vergroten slagkracht: samenwerking biedt de mogelijkheid om de benodigde expertise in gezamenlijkheid te organiseren

Financieel effect / kans / risicobedrag

In de begroting 2015 hebben wij een scherpere foto van de risico-inventarisatie van de decentralisaties gepresenteerd. Bij de Perspectiefnota 2016 zullen wij de risico-inventarisatie actualiseren op grond van de ervaringen over de eerste maanden 2015.

Het risicoprofiel voor de decentralisaties is als volgt weer te geven:

Onderwerp	Budget Sociaal domein 3D's	Risico-profiel 2015	Kans: (hoog 50%; zeer hoog 75%)	Benodigd weerstands-vermogen	Beschikbare weerstands-capaciteit (= vangnet-functie) bij ratio van 1,4 (2015-2017)	Benodigde risicobuffer op grond van per september 2014 beschikbare informatie
Inrichting service-organisaties (transities)		200.000	50%	100.000	140.000	PM
AWBZ/WMO	2.818.000	281.800	75%	211.400	296.000	175.250 + PM
Jeugdzorg	3.969.000	396.900	75%	297.700	416.800	232.970
Participatiewet	*) 2.300.000	230.000	75%	172.500	241.800	PM
Totaal		1.108.700		781.600	1.094.300	408.220 + PM

*) In de Perspectiefnota 2015 was dit voorlopig ingeschat op € 2.300.000. De omvang van het risicoprofiel is in de begroting 2015 niet aangepast.

- Inrichting serviceorganisaties**
 Om in 2015 direct van start te kunnen gaan, zijn in 2014 de uitvoeringsorganisaties opgezet en worden inkoopcontracten afgesloten. Het is nog niet duidelijk of de door het Rijk ter beschikking gestelde middelen toereikend zijn voor het opzetten van de uitvoeringsorganisaties. Het risico bestaat dat de eventuele Rijksmiddelen onvoldoende zijn om de uitvoeringsorganisaties op te zetten of dat de inrichting ook in 2015 nog moet worden afgerond.
- AWBZ/WMO**
 Voor de WMO bestaande taken en de nieuwe taak begeleiding/persoonlijke verzorging is de omvang van de risico's op een tekort ingeschat op € 175.250. Dit betreft het risico dat de taakstelling WMO huishoudelijke hulp bestaande taken niet wordt gerealiseerd (€ 90.000) en het risico op groei van de begeleiding/persoonlijke verzorging in 2014 en 2015 (€ 85.250). Voor dit laatste risico hebben wij geen budget in de begroting opgenomen voor een 'groeireservering'. De begeleiding/ persoonlijke verzorging betreft ongeveer 75% van het totale beschikbare budget. Indien 75% van de beschikbare weerstandscapaciteit ($75\% \times € 296.000 = € 222.000$) wordt afgezet tegen de ingeschatte risico's voor begeleiding/persoonlijke verzorging dan is de beschikbare buffer voor begeleiding/ persoonlijke verzorging € 46.750 hoger dan de ingeschatte risico's. Voor de overige taken (25% van het budget) is nog geen nadere kwantificering van de risico's opgesteld.
- Jeugdzorg**
 In het BRTA is op grond van een gedetailleerde risicoinventarisatie aangegeven dat een risicoreservering van € 6,3 miljoen (regionaal) nodig is. Het Alblasserdamse aandeel hierin is € 232.970. De beschikbare buffer van € 416.800 is € 183.830 hoger dan de benodigde risicobuffer.
- Participatiewet**
 In de Perspectiefnota is bij de risico-inschatting nog uitgegaan van een budget uit het sociaal deelfonds voor de participatiewet van € 2.300.000. Het voorlopige budget voor de participatiewet in 2015 bedraagt € 2.015.214. Op grond van dit lagere budget zou een lager benodigd weerstandsvermogen berekend kunnen worden. Er is nog geen kwantificering van de risico's opgesteld voor de participatiewet. De beschikbare buffer is op grond van de beschikbare informatie toereikend.

Het totaal van de beschikbare weerstandscapaciteit voor de drie decentralisaties is per saldo toereikend. De inschatting van het risicoprofiel voor de decentralisaties in de paragraaf weerstandsvermogen is niet aangepast ten opzichte van de Perspectiefnota 2015. De foto wordt wel steeds scherper. In de bestuursrapportages 2015 volgen wij de ontwikkeling van het risicoprofiel van de decentralisaties op de voet.

Beheersmaatregelen

Gestreefd wordt naar een zo doelmatig mogelijke voorbereiding. De stuurgroepen WMO en Jeugd monitoren voortdurend de financiële effecten. In periodieke financiële rapportages worden de ramingen bijgesteld op grond van steeds actuelere informatie (bijvoorbeeld uit Vectis, offerte analyses, afgesloten contracten etc.). Het college van burgemeester en wethouders informeert de raad periodiek via raadsinformatiebrieven.

Ontwikkeling cliëntenbestand WWB (bijstand)

Beschrijving van het risico

De rijksinkomsten voor de bijstand zijn gebaseerd op de gemiddelde ontwikkeling van het aantal bijstandsccliënten in Nederland. In 2011 is mede dankzij het succes van het project "Baanbrekend" een forse daling in het aantal uitkeringen opgetreden. In 2012 is de voorgenomen maatregel "huishoudinginkomenstoets" niet doorggegaan. De verwachting was dat deze toets, die in beginsel uitging van het beschikbare inkomen per huishouding alvorens een WWB uitkering zou worden toegekend, eveneens zou leiden tot een reductie van het aantal uitkeringen. De invoering van deze toets is uiteindelijk niet doorggegaan. Aanscherping van het beleid voor de groep tot 27 jaar (werk of naar school) in plaats van een beroep op de wet WIJ zal wel tot een reductie van het aantal uitkeringen gaan leiden. Overigens zal de hapering van het herstel van de arbeidsmarkt, gevolgen kunnen hebben voor de uitstroom naar werk. Door de invoering van de Participatiewet zal het aantal WWB uitkeringen verder toenemen. Instroom naar WSW en Wajong wordt aanzienlijk minder.

Financieel effect / kans / risicobedrag

Het is zeer lastig om de kans in te schatten. Dit is zowel afhankelijk van de (onvoorspelbare) ontwikkeling van het landelijke aantal bijstandsccliënten als dat van de Drechtsteden. De relatie met de SDD brengt met zich mee dat eventuele mee- en tegenvallers tijdig worden gemeld.

Beheersmaatregelen

De SDD zet in op het beperken van toestroom in de bijstand en het bevorderen van uitstroom. Hierbij wordt gekeken naar welke cliënten het snelst uitstromen. Daarnaast worden in het kader van het Drechtstedelijke arbeidsmarktbeleid talloze maatregelen genomen om door scholing de kansen op uitstroom naar werk te vergroten. Door de voorgenomen samenwerking met Drechtwerk zullen de inspanningen en resultaten voor succesvolle plaatsingen, naar verwachting toenemen.

4. Bedrijfsmatige risico's:

Veranderd risicoprofiel personeel en organisatie: toegroeien naar een flexibele netwerkorganisatie

Beschrijving risico

De organisatie is volop in beweging en ontwikkelt zich tot een flexibele netwerkorganisatie. Verdere professionalisering en flexibilisering van de organisatie is een voorwaarde om in te kunnen spelen op de veranderingen in de samenleving. De veranderende omgeving heeft consequenties voor het werkpakket van de gemeente, de wijze waarop dat wordt uitgevoerd en de inrichting van de organisatie.

In de organisatie spelen de volgende organisatieontwikkelingen:

- Het vormgeven van de huidige afdeling Buitenruimte naar de afdeling Buitenruimte 'nieuwe stijl'. De omvorming richt zich op de volgende peilers: vermindering van de beleidscapaciteit, meer inzet van medewerkers van Drechtwerk, specialistisch werk zelf doen of regionaal organiseren.
- De regionale voorstellen in het Ontwikkelprogramma Drechtsteden vormen samen een aanmerkelijke stap in intensiever en minder vrijblijvend ambtelijk samenwerken. Het vertrekpunt is het verbeteren van ons reeds aanwezige organisatienetwerk. In de uitwerking is niet uitgegaan van één grote structuuroplossing. De manier van werken over organisatiegrenzen heen is belangrijker dan de structuurvraag zelf. Voor ieder onderwerp is de vraag gesteld wat de beste manier en schaalgrootte is om taken te organiseren. De keuzen die daarin worden voorgelegd zijn niet principieel maar pragmatisch. In een afgewogen balans van efficiency, kwaliteit, nabijheid en lokaal opdrachtgeverschap.
- In 2014 is de regionale projectmanagementorganisatie van start gegaan. Deze beweging bevordert de kwaliteit en ontwikkeling van medewerkers, deling van kennis en kunde, breder opvangen van pieken en dalen en een verlaging van het risico per gemeente als het aantal projecten terugloopt.
- Een van de andere voorstellen uit het Ontwikkelprogramma is het de vorming van een DKCC: een regionaal Klant Contact Center. Na positieve besluitvorming vindt uitvoering van het besluit plaats in 2015/2016. De gemeente Dordrecht is de hostende gemeente voor de deelnemende Drechtstedengemeenten.

De ontwikkelingen in en om Alblasserdam hebben tevens impact op de werkdruk/beleving van de ambtelijke organisatie, going concern en doorontwikkeling lopen samen op. Dit heeft nog niet geleid tot een ziekteverzuimpercentage dat (veel) hoger ligt dan in voorgaande jaren. Daarnaast vergen de uitvoering en de richting zoals geschetst in het Alblasserdamse koersdocument van juni 2012 en in de visie "samenwerken in de Drechtsteden" deels andere vaardigheden en competenties dan die aanwezig zijn bij medewerkers in de organisatie. De organisatieontwikkelagenda 2015 waarin de organisatiedoelen zijn beschreven, sluit hier daarom nauw op aan. Door ontwikkeling van medewerkers op vier niveaus van medewerker, team, afdeling en organisatie werken we aan de netwerkorganisatie Alblasserdam.

Financieel effect / kans / risicobedrag

Bedrag: € 100.000

Kans van voordoen: 50%

Beheersmaatregelen

- Het Managementteam van Alblasserdam werkt aan een strategische personeelsplanning (SPP) om de risico's goed te kunnen volgen en een goede match te kunnen maken tussen kwalitatieve doelen en het daarvoor benodigde personeel. Begin 2014 is binnen de Drechtsteden het instrument van SPP uniform zijn ingevoerd, mede naar aanleiding van afspraken daarover in het (concept)Regionaal Sociaal Plan. Alblasserdam werkt verder toe naar een personeelsbestand dat voldoende flexibel en divers is opgebouwd zodat we afdelingsoverstijgende (en regionale) vraagstukken kunnen oppakken.
- Aanname van personeel vindt in principe plaats in de vorm van het sluiten van jaarcontracten.
- Het organisatieontwikkelingstraject is erop gericht om benodigde competenties van medewerkers verder te ontwikkelen.

Ondanks deze inspanningen blijven risico's aanwezig als de gewenste personele beweging minder snel gaat dan als gevolg van de ontwikkelingen die op gemeenten afkomen noodzakelijk is.

Friciekosten reorganisatie buitenruimte

Beschrijving risico

Op 1 oktober 2014 is een reorganisatie bij de afdeling buitenruimte geëffectueerd. De financiële effecten op de personele kosten zijn in de begroting 2015 verwerkt. In de Perspectiefnota 2015 is in het meerjarenperspectief 2015-2018 rekening gehouden met de frictiekosten volgens de 'beste variant'. De frictiekosten volgens de beste variant worden gedekt uit de algemene reserve. Deze mutaties in de reserve zijn verwerkt in de begroting 2015. Het risico bestaat dat de frictie kosten hoger uitvallen, dan wel dat mogelijke dekking / besparingen (bijvoorbeeld vanwege uistroom naar ander werk) waarmee in de beste variant rekening is gehouden zich niet voordoet. In de Perspectiefnota 2015 is in het meerjarig risicoprofiel rekening gehouden met dit risico.

Financieel effect / kans / risicobedrag

Varianten frictiekosten	2015	2016	2017	2018
- Beste variant	€ 314.200	€ 109.400	€ 115.800	€ 118.800
- Tussen variant	€ 381.700	€ 176.900	€ 115.800	€ 118.800
- Slechtse variant	€ 683.300	€ 554.800	€ 399.100	€ 399.100
Risicobedrag:				
- verschil tussen beste en tussen variant	€ 67.500	€ 67.500	-	-
- verschil tussen en slechtste variant	€ 301.600	€ 377.900	€ 283.300	€ 280.300
Weerstandvermogen:				
- Beste en tussen variant (x 40%)	€ 27.000	€ 27.000	-	-
- Tussen en slechtste variant (x 10%)	€ 30.200	€ 37.800	€ 28.300	€ 28.000
Totaal	€ 57.200	€ 64.800	€ 28.300	€ 28.000

Beheersmaatregelen

De volgende beheersmaatregelen zijn getroffen om de frictiekosten zo veel mogelijk te beperken:

- Van werk naar werk begeleiding (VWNW) gedurende een periode van 2 jaar;
- Het MT zet zich in om bovenmatig geplaatste medewerkers gedurende de periode van de VWNW begeleiding kunnen worden gedetacheerd.

In de jaarrekening 2014 is een voorziening getroffen voor de frictiekosten boventalligen. De kosten zijn hierdoor ineens in de jaarrekening 2014 verwerkt op grond van de inschatting van de kosten per 31 december 2014. De risico-inschatting blijft relevant omdat de werkelijke kosten nog kunnen afwijken van deze inschatting.

Integriteit, onregelmatigheden en fraude

Beschrijving risico

De maatschappij verwacht van overheden onkreukbaar gedrag. Integriteit en het voorkomen van onregelmatigheden, misbruik en oneigenlijk gebruik en/of fraude zijn randvoorwaarden voor het vertrouwen van de maatschappij in de overheid. De vele incidenten die helaas voorkomen en in de publiciteit komen, schaden het vertrouwen in de overheid en andere organisatie in de semi-publieke sector.

Financieel effect / kans / risicobedrag

De kans en impact zijn zeer lastig in te schatten. Intern is een frauderisico-analyse uitgevoerd voor de belangrijkste processen van de gemeente. Naast het bruto risico is tevens in beeld gebracht welke beheersmaatregelen zijn getroffen om het zich voordoen van een frauderisico te voorkomen dan wel de schade zo veel mogelijk te beperken.

Beheersmaatregelen

De beheersmaatregelen zijn opgenomen in de hiervoor genoemde frauderisicoanalyse.

Winst en dividenduitkeringen ondernemingen

Beschrijving risico

Van een aantal bedrijven ontvangt de gemeente winst-/dividenduitkeringen. Hier loopt de gemeente risico op. Dit betreft de volgende bedrijven:

- Eneco
- BNG
- Huisvuilcentrale Alkmaar

In de begroting 2015 zijn hiervoor bedragen opgenomen en deze ramingen zijn gebaseerd op de meest recente (half)jaar realisatiecijfers uit het verleden en door de bedrijven verstrekte informatie. De uitkeringen zijn echter afhankelijk van de winstmarges die daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Financieel effect / kans / risicobedrag

Totale inkomsten € 350.000

Kans van voordoen: 20%

Beheersmaatregelen

Via de reguliere P&C cyclus worden de ontwikkelingen hiervan nauwlettend gevolgd.

Gemeentegaranties (incl. ROM D)

Beschrijving risico

De gemeente heeft over gegarandeerde geldleningen een totaalbedrag van € 61,3 miljoen aan garanties uitstaan. Hiervan heeft € 8,4 miljoen betrekking op gegarandeerde leningen aan diverse instellingen, zoals bibliotheek sportverenigingen. € 2,8 miljoen heeft betrekking op leningen aan Gemeenschappelijke Regelingen. De risico's die hier gelopen worden zijn meegenomen in de paragraaf Gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen. Indien ze hier ook zouden worden geraamd zou het een dubbeltelling zijn. Het overige deel van € 50,1 miljoen betreft gegarandeerde leningen ten behoeve van woningbouw door vooral Stichting Woonkracht10. Het risicoprofiel voor aanspraak op deze garanties achten we laag. Als gevolg daarvan zijn hiervoor geen voorzieningen getroffen.

Financieel effect / kans / risicobedrag

Voor de woningbouw leningen heeft de gemeente Alblasserdam een achtervangovereenkomst gesloten met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De WSW en achtervang zekerheidsstructuur bestaat uit drie zekerheidsniveaus:

1. primaire zekerheid: financiële (sanerings)steun van het CFV
2. secundaire zekerheid: garantievermogen WSW
3. tertiaire zekerheid: achtervang Rijk en gemeenten

De kans dat er een beroep gedaan wordt op de garantie waarbij de gemeente renteloze leningen moet verstrekken is zeer klein. Indien er een schadegeval ontstaat kan het WSW de betreffende corporatie niet-kredietwaardig verklaren en deze dan op kosten van de andere corporaties laten saneren door het Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV). Verder heeft het WSW zelf ca. € 250 miljoen in kas heeft om een aanspraak te voldoen. Daarna kan het WSW obligo's (ca. 3,2 miljard euro) innen bij corporaties voordat het bij de gemeenten en het Rijk zal aankloppen voor renteloze leningen. Daarnaast kan het WSW van de corporatie die de aanspraak veroorzaakt onderpand opeisen en te gelde maken.

Als het WSW toch wordt aangesproken en renteloze leningen moet sluiten, dan zal het WSW deze leningen in alle gevallen verdelen over de Rijksoverheid (50%) en alle gemeenten (samen ook 50%). Na verloop van tijd zal WSW deze leningen weer terugbetalen. De schade die de gemeente hierdoor oploopt is dus gelijk aan de rente die zij misloopt doordat zij het aan WSW geleende geld niet rentedragend kan wegzetten, c.q. de marktrente die zij moet betalen om het leenbedrag zelf aan te trekken.

Voor de overige gegarandeerde geldleningen (€ 8,4 miljoen) achten wij het risicoprofiel voor aanspraak op deze garanties laag (10%).

ROM D

Beschrijving risico

Op 24 september 2013 heeft de gemeenteraad besloten haar actieve betrokkenheid bij de ontwikkeling van Noordoevers te beëindigen. Voor de afwikkeling van Noordoevers is een eenmalige bijdrage van € 263.000 geleverd.

Financieel effect / kans / risicobedrag

Er zijn nog een aantal risico's rondom de afwikkeling. Deze zijn gedeeltelijk gekwantificeerd. Het aandeel van Alblasserdam hierin bedraagt € 61.000.

Kans van voordoen: 50%

Beheersmaatregelen

Om het risico op een schadeclaim van ABB te verkleinen is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen in het conserverende bestemmingsplan. Hierdoor wordt ABB niet beperkt in haar mogelijkheden om dit gebied in de toekomst te ontwikkelen. Ten aanzien van de procedure met Stolk wordt de gerechtelijke uitspraak afgewacht. Alblasserdam heeft hier geen actieve rol in, maar wordt via de stuurgroep Noordoevers op de hoogte gehouden van de voortgang.

Inflatieontwikkeling loon- en prijsstijging

Beschrijving risico

In de begroting 2015 zijn de financiële effecten van de nieuwe CAO verwerkt. Het risico bestaat dat werkelijke loon- en overige bedrijfskosten afwijken van de begroting door afwijkende loon- en prijsstijgingen in 2015.

Financieel effect / kans / risicobedrag

PM

Beheersmaatregelen

Volgen van de ontwikkelingen.

Renteontwikkeling

Beschrijving risico

De huidige marktrente van kort en lang geld (looptijd korter respectievelijk langer dan 1 jaar) zijn beide historisch laag te noemen op dit moment. De rente voor langlopende geldleningen schommelt tussen de 2,4% en de 1,6% (10 jaar), terwijl de verschuldigde rente voor kort geld rond de 0,2% schommelt. Voor nieuwe investeringen is voor 2015 4,5% gecalculeerd.

Financieel effect / kans / risicobedrag

Beperkt.

Beheersmaatregelen

Dit wordt door de afdeling treasury SCD nauwlettend in de gaten gehouden.

Grootschalig incident waarbij bevolkingszorg noodzakelijk is

Beschrijving risico

Eens in de zoveel tijd vindt er in Alblasterdam een grootschalig incident plaats. Te denken valt bijvoorbeeld aan een grote asbestbrand, grote industriebrand en extreme weersomstandigheden.

Financieel effect / kans / risicobedrag

Bedrag: € 200.000

Kans van voordoen: gemiddeld (20%)

Beheersmaatregelen

Voorbereidingen in preventie, preparatie bij brandweer is up tot date. Rampenplannen zijn in oktober aangepast aan de nieuwe Wet op de Veiligheidsregio's.

5. Gemeenschappelijke regelingen:

Vermogenspositie gemeenschappelijke regelingen

Beschrijving risico

De gemeente participeert in diverse gemeenschappelijke regelingen. Indien een gemeenschappelijke regeling een tekort heeft dat niet binnen het weerstandsvermogen van de gemeenschappelijke regeling kan worden opgevangen dan worden de deelnemende gemeenten aangesproken om een aanvullende bijdrage.

Financieel effect / kans / risicobedrag

Wij maken onderscheid tussen gemeenschappelijke regelingen met een gemiddeld, hoog en zeer hoog risico, namelijk gebaseerd op de situatie waarin alle risico's zich zouden voordoen. De omvang het risico bedrag is bepaald op 10% van de bijdragen aan gemeenschappelijke regeling die wij aanvullend zouden moeten bijdragen. De bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen in het kader van de drie decentralisaties zijn niet meegenomen. De bijdragen voor de serviceorganisaties jeugd en WMO/AWBZ zijn nog niet in de primaire begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen opgenomen. Het budget voor de participatiewet was wel al in de bijdragen opgenomen. Hiervoor is een correctie gehanteerd op de bijdragen.

GEHEIM

Het totaal van de bijdragen is als volgt gespecificeerd:

GR	Bijdrage	Risico-classificatie
- SCD	2.146.000	Gemiddeld
- OCD	55.000	Gemiddeld
- SDD totaal waarvan AWBZ/WMO/PW *)	11.320.000 <u>4.656.000</u>	
	6.664.000	Gemiddeld
- BD	454.000	Gemiddeld
Totaal GR Drechtsteden	9.319.000	Zie specificatie hierboven
GR Drechtwerk	233.000	Hoog
GR Dienst Gezondheid en Jeugd	749.000	Zeër hoog
GR Veiligheidsregio ZHZ	1.207.000	Gemiddeld
GR Souburgh	296.000	Gemiddeld
SVHW	162.000	Gemiddeld
Omgevingsdienst ZHZ	1.066.000	Gemiddeld
Gevudo	0	
Totaal	13.032.000	
Totalen per risico-classificatie:	Bijdrage GR	Risico bedrag 10% te kort
- Gemiddeld (20%)	12.050.000	1.205.000
- Hoog (50%)	233.000	23.300
- Zeer hoog (75%)	749.000	74.900
	13.032.000	

*) De risico's voor de decentralisaties AWBZ/WMO, jeugdzorg en Participatiewet zijn afzonderlijk bepaald.

Beheersmaatregelen

Monitoren P&C documenten gemeenschappelijke regelingen.

Samenvatting en conclusies

Algemene risico's (excl. grondexploitaties)

Totaal benodigd algemeen weerstandsvermogen

Jaarrekening 2014

Begroting 2014

€ 2.283.700

€ 1.748.000

Buffer ter dekking van de pm posten

€ 228.400

€ 174.800

Benodigd algemeen weerstandsvermogen met overdekking

€ 2.512.100

€ 1.922.800

In de paragraaf grondbeleid is de inschatting van de risico's voor de grondexploitaties weergegeven. Voor de grondexploitaties bedraagt het benodigde weerstandsvermogen € 492.000 (begroting 2014: € 1.035.200). Het totaal benodigde weerstandsvermogen voor de gemeente Alblasserdam bedraagt € 3.004.100 (begroting 2014: € 2.958.000).

Bepaling weerstandscapaciteit

De gemeente heeft middelen beschikbaar om financiële gevolgen op te vangen indien risico's zich daadwerkelijk manifesteren. Onder tegenvallers wordt in de regel verstaan het effectueren van risico's. In de begroting en jaarrekening worden daarom de risico's afgezet tegen de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit ruimte op de exploitatiebegroting (stelpost onvoorzien en eventueel onbenutte belastingcapaciteit), ruimte in de reserves en eventuele stille reserves. Primair dienen de algemene reserves als buffer voor financiële tegenvallers. De gemeente Alblasserdam heeft twee grote algemene reserves, namelijk de algemene reserve en de algemene reserve van het Grondbedrijf.

Totaal beschikbare algemene weerstandscapaciteit (geraamde standen per 31-12-2014), exclusief grondexploitaties:

	Jaarrekening 2014	Begroting 2014
Totaal beschikbaar algemene weerstandscapaciteit	€ 3.748.000	€ 3.509.800

In de paragraaf grondbeleid is vermeld dat de geraamde beschikbare weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties per 31-12-2014 € 1.412.000 bedraagt (begroting 2014: € 2.085.700). De totale weerstandscapaciteit voor de gemeente Alblasserdam bedraagt € 5.160.000 (begroting 2014: € 5.595.500).

Conclusie rondom benodigd weerstandsvermogen

Risico's worden gekwantificeerd en afgezet tegen de weerstandscapaciteit om zicht te krijgen op de toereikendheid van het weerstandsvermogen. Een algemene norm voor de weerstandsratio is niet door de wetgever vastgesteld. Uit de literatuur blijkt wel een veel gehanteerde beoordelingstabel van het weerstandsvermogen:

Categorie	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de weerstandsratio van de gemeente Alblasserdam weergegeven:

	Jaarrekening 2014	Begroting 2014
Weerstandscapaciteit:		
- algemeen	3.748.000	3.509.800
- grondexploitaties	<u>1.412.000</u>	<u>2.085.700</u>
Totaal	5.160.000	5.595.500
Risicoprofiel:		
- algemeen	2.512.100	1.922.800
- grondexploitaties	<u>492.000</u>	<u>1.035.200</u>
Totaal	3.004.100	2.958.000
Ratio weerstandsvermogen:		
- algemeen	1,5	1,8
- grondexploitaties	<u>2,9</u>	<u>2,0</u>
Totaal	1,7	1,9

Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de gekwantificeerde risico's op te kunnen vangen.